UNU

anul IV

nr. 35

mai

1931

BCU Cluj / Central University Library Cluj

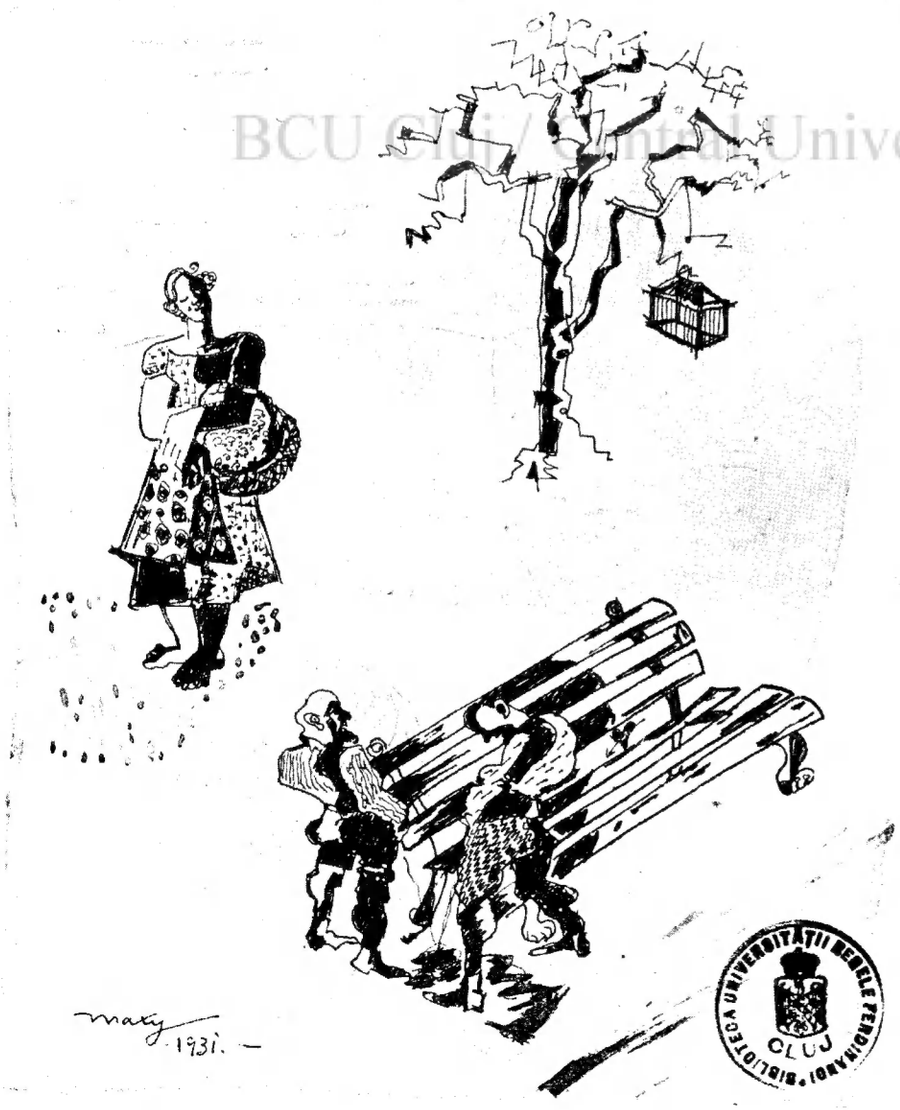

m. h maxy „ECHINOX ARBITRAR"

ARAGON: PICTURA LA ZID
GEO BOGZA: REPORTAJ DE TOAMNA ▪ PROFESIE DE CREDINȚA PENTRU GRUPUL ALGE
VASILE CERNAT: SĂPTAMANA POEZIEI
ANDRÉ FAR: ACCIDENT RETRAIT ▪ REPORTAJUL PUR
B. FLORIAN: UN CUVÎNT PENTRU MÎINE
PETER KÜRTEN: DECLARAȚIE
SAȘA PANÀ: DANS IN VID
PAUL STERIAN: POEZIA AGRESIVA SAU DESPRE POEMUL REPORTAJ
ACVARIUM: CARȚI, REVISTE
M. H. MAXY ▪ CORNELIU MICHAILESCU ▪ MARGARETA STERIAN: DESENE ȘI REPRODUCERI

DIN ECHINOX ARBITRAR

Temă. C_3^2. Vis vid viciu
eu vis
tu vid
el viciu

eu vid
tu viciu
el vis

eu viciu
tu vis
el vid

Recapitulări pentru intermezzo. Agnès (Elza), Tania (Ly), Mary (Mimi).

Șarica, Jeny, Marcella, Silvia, Petronella Wood (tatuata, și al cărui roman descoperit într'o noapte va trebui să-l scriu așa cum mă chinuie). Sînt cele mai sigure nume de botez, echivalența neliniștilor îngropate în taina argilei și comori regăsite într'o noapte cînd toate stelele sînt polare.

Din primele, se fac palate de oglinzi în cari te rătăcești fiindcă ușa dela intrare te identifică și te multiplică halucinant. Un stindard nălucă își poartă apele peste profilul lor de flacără stingheră. Fiecare an adaugă o năframă, le umbrește fața și le falșifică mădularele. Ochii ca vîsle vor căuta să înlăture perdelele, mai departe. Dezastrul răscolește sonata ispitei.

Din celelalte, nopți cu gustul acru de petale uscate. Omplații: corbi rozînd din spatele lor de iască. Subțiată carnea ca draperii de voal în tremurarea ultimului drum.

Iar undeva MARIA COCOȘEL din strada Lăutari 2, țigancă și acumulator de frumuseți sfîșie claviatura amintirii unei după amiezi în camera pictorului și se topește tragic ca un poem din lumînări. Cîte imagini n'au devastat de atunci retina poetului, cîte arome și masacre născute pe axa inimii; dar prezența și plecarea ei petrecute subit, au o rămas o turburare oprind respirația, o catastrofă nelămurită, ca trecerea unei comete prin gîtlej. Carnea și zîmbetul ei tăiat din prund și argilă iar peste cuvinte o estampă de nesiguranță. Și poetul ascunde și acest pergament livid în oglinda întunericului, iar cheia o aruncă în iazul insomniilor. Din cușcă, bezna ciuruie cu alice de fosfor.

Șarica din Budapesta și cunoscută într'o marți spre miercuri de fevruarie, la Buzău, lîngă gară, la tunelul albastru—hrubă cu miros de urină descompusă. Nu înțelegea romînește cînd cuvintele erau înjurături și o copleșeau căzînd ca bolovani într'un defileu. Sașa Pană i-a vorbit din panica mărilor și cuvintele lui închideau pentru Șarica un ulei magic și ochii ei i-au mulțămit plîngînd în gînd. O cheamă Șari, dar mai mult Șarica îi place. Cîtă mătrăgună în viața aceia desfăcută penibil în noapte ca un evantai de mărturisiri, cît mucigai oprind chiuitul sîngelui, ca o zăbală acelui trup fraged. Și apoi trecerile bruște, fără ordine dela un cuvînt uitat într'un raft oarecare, la un gînd otrăvit sau la un popas legănat sub un havuz de spaimei Cum voluptatea din tragicul ziditei de viu, nu poate fi și a lui, Sașa e bolnav. Unde e balconul care se va prăbuși putred peste cinci minute, să urce împreună?

SAPTAMANA POEZIEI

ORDIN DE ZI

CAMARAZI. In această săptămînă a poeziei, organizată de oficialitate, vouă vă sîngeră rănile. Vitrinile vor fi tixite de volume ale poeților perimați, intrați în competența manualelor de liceu sau a filistinilor. Plachetele voastre, gîndul vostru împrăștiat prin reviste, nu va fi luat în seamă. Cei cîțiva pe care-i iubim, nu vor fi pomeniți sau struniți pe placul lor, cu ipocrizie. Dacă treceți cu dinții încleștați în fața vitrinilor cu terfeloagele uzurpatorilor, nu uitați un lucru: mîine veți fi, poate, la fel. Vă veți renega tinerețea, veți abandona cîntările și extazurile ei. Aceiași oficialitate vă va încununa. Ci voi să aveți în ochi această stea: că poemei nu-i pui moț în frunte și-i dai drumul în lume, spre a fi batjocorită. Elaborarea poemului nu este o chestie de arivism social, ci de transformare a vieții.

Meditați deci în această săptămînă, nitroglicerina poeziei voastre.

Concentrare! Căutare!

Dacă aveți în mîini această formulă, se deschide regnul faustic. Nu pentru somnolența filistinului sau a amatorului, scrieți. Nici pentru recitări în baruri.

Invazia poeziei în acest veac semnalizează declinul idolilor și schimbarea cumpenii apelor.

Deci: fără remușcări pentru gîndul vostru, — acuma foetal, poate, dar mîine virulent — ,neluat în seamă. Din gloria acestei săptămîni, șampionii nu se aleg decît cu o indigestie pe urma drepturilor de autori.

Voi însă le veți administra un purgativ și o gastrită, ca să le pomenească.

Săptămîna aceasta să fie săptămîna comploturilor unuia singur în contra stafiilor acestui veac. Cineva pierde la zar hainele și sandalele. Voi le răscumpărați

vasile cernat

A doua noapte, a venit un om cu caschetă pepită cu mîinile de urangutan și buzunarul paltonului căscat trivial. I-a arătat cu mîna spre stînga într'un atlas mi raj geografia altui bar. O altă faună cu mucigai în rîsete și musafiri cari se vor cățăra pe trupuri c matrozii beți pe parîme cu degetele cuțite coclite Șari crede și spune domnului Ionel *de poimîine nu mai lu crez la local, aici.* Șari a fost închiriată cum va fi l fiecare sfîrșit de lună, cum va fi în fiecare noapte d atîtea ori. Dar într'o zi ritmul va fi întrerupt ca c șarabană a cărei roată plesnește. Țesăturile rupte între coaste, surîsul leprom, ochii oglinzi pătate. Peste bazi nul sveltеței de odinioară un nimb negru. O limbă de clopot bălăbănește în zig-zag peste gingia știrbă a prezentului din mîinele aproximativ cînd aceiași Șar eliberată de spasme și proprietari, va oferi hîrtie săpun și șervet la privata aceluiași tunel albastru sau în al orașului dela stînga.

Dacă un gest preventiv nu va aduce ca o mar gherită soda caustică eliberatorie la buze.

sașa pană.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

REPORTAJ DE TOAMNA

lui Virgil Gheorghiu

Era toamnă
erau şi nişte castani
şi o bancă.

Eu şedeam
eram palid şi poate frumos
şi mă gîndeam.

Atunci s'a oprit un tramvai
s'a dat jos o femeie
dar era îmbrăcată bine
era deci o cocoană.

Tramvaiul a plecat
strada rămăsese goală
atunci femeia s'a aplecat
şi-a ridicat încet rochia
pînă la genuchi
şi pe urmă mai sus
foarte sus.

Avea nişte pulpe frumoase
şi nişte ciorapi de mătasă
a stat mult pînă şi i-a potrivit
şi eu o priveam de pe bancă
şi ceva plesnea, ţipa, murea în mine
atunci femeia s'a ridicat
şi m'a văzut.

Pulpele ei erau albe
dar obrazul i s'a făcut roşu
şi eu simţeam cum mă înroşesc
femeia a plecat repede
avea o rochie albastră foarte frumoasă
eu am rămas mai departe pe bancă
sub castani.

Şi a mai venit un tramvai
din el a coborît altă lume
fete frumose
cu rochii
cu pulpe, cu braţe
cu flori, cu pălării, cu ciorapi de mătasă.

Şi eu şedeam mai departe pe bancă
şi mă gîndeam la mine
la sinucidere şi la dumnezeu,
era toamnă
şi mai erau şi nişte castani.

geo bogza

POEZIA AGRESIVA
SAU
DESPRE POEMUL REPORTAJ

Sufletul epocei noastre are alt stil decît cel al neutralităţii. In Romînia, două suflete străine şi duşmane de moarte: epoca dinainte de neutralitate şi epoca de după război. Watteau şi vată, deoparte, cuţit şi sînge, de cealaltă. Noi ne hrănim cu sînge, nu cu vată. Şi cînd ne cuţităm, atunci trăim.

Evenimentele se precipită. Ceasornicul cu două auricule şi ventricule merge cu 150 Km. pe oră, sîngele făcînd turul corpului în 1/5 dintr'o secundă. Cum vreţi să avem răbdare de a merge în carul cu boii poeziei parafrazatoare ?

Pe drumul de costişe ce duce la Vaslui...
Ca un glob de aur luna strălucea...,

Ţinteşte bine: la întîiul glonţ să sboare drumul, la al doilea costişele, la al treilea Vasluiul. Apoi globul, aurul şi luna A mai rămas ceva? A la bonheur! Globul era un glob de grădină, Nimic senzaţional. Nimic epocal. Nimic eroic. Poetul era stîlp de cafenea, îmbîcsit de fum, cu vată în urechi, cu ceaţă pe ochi.

Jos cu poeţii! Jos zidurile! Să vie cel cu o mie de ochi, o mie de urechi, o mie de picioare, o mie de telegrame, o mie de condeie o mie de expresii, o mie de pistoale, să vie adevăratul poet.

SA VIE **REPORTERUL!**

Poezia să iasă în lîncezeală şi să devie *AGRESIVĂ* **Teascul să scoată la iveală literele felurite. Aldinele, cursivele, blocul, corpul 7, 8, 9, să se împletească, să mă nedumerească, să mă scoată din sărite, să mă facă hulpav de noutăţi, de ceiace e veşnic nou, inedit, senzaţional, aflat cu mii de sforţări cu pîndiri necontenite, cu iscusinţe dureroase, cu măiestrie măsluite.**

In fiece zi ultima oră să fie proaspătă.

In fiece oră o ediţie specială.

In fiece ediţie specială un cîntec mai nou.

O sinucidere originală.

O crimă complicată.

O cădere a guvernului inteligenţei.

O nouă numire a guvernului inteligenţei.

Căci întîmplările sînt. Poeţii tîmpiţi nu au ştiut nici să le afle nici să le reporteze.

Intîmplările sînt, au fost, şi vor fi. Curg neîntrerupt. Nu ai decît, reporter iscusit, să te arunci înnot, să înnoţi cu braţe lungi, să alergi după nuferii ce se spulberă în cascada noutăţii.

paul sterian

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PROFESIE DE CREDINŢA PENTRU GRUPUL ALGE

M'a nemulţămit întotdeauna ritmul încetenit şi planul de relaţii obişnuite în care a trebuit să intru ori de cîte ori am vrut să fac posibilă o înţelegere între mine şi ceilalţi. Pentru ca o convorbire să se poată menţine într'un cadru de echilibru, îmi impuneam în prealabil o abdicare dela toată seria de gînduri şi atitudini cari formau însăşi scheletul meu cel mai autentic [1]).

Dezarticulat, intram într'o mecanica de permanentă trădare, fiecare vorbă şi fiecare gest comis neputînd sa nu-mi aducă o falşificare şi o scadere în plus. Şi asta cu atît mai evident cu cît aveam putinţa unei vertiginozităţi a ideilor, a unui cal frămîntînd în mine gata să isbucnească în galop, dar era uzul unui mers pe jos şi trebuia să cobor.

O încercare de a rupe încetineala acestui ritm ar fi echivalat cu o trecere dincolo de obişnuit, cu o alunecare a fiecăruia pe planuri diverse, rămanînd la urmă cu o chinuitoare impresie de *neîntîlnire*.

Şi n'a putut fi mîndria unei singularităţi de atitudine, fiindcă un accentuat respect pentru fiecare existenţă, a presupus tuturor acelaş tribut unei fatalităţi a falşificări, aceiaşi scădere a tensiunii de gîndire la apropierea de un altul, aşa cum noaptea, două automobile cari se întâlnesc îşi împuţinează reciproc farurile pentru ca şoferii să nu se orbească. Dar am găsit inutilă prudenţa aceasta în prietenie, vream din contră o *catastrofă a prieteniei* — şi mă gîndesc la Rimbaud-Verlaine — vream ca fiinţele să se apropie cu performanţele lor sufleteşti la maximum, oricît ar presupune aceasta un risc, dar riscul ar fi o minunată sită pentru a cerne temperamentele autentice de imitatori, pentru a nu mai lăsa deasupra pînzei de mătase decît boabele de diamant ale pasiunii pure.

Şi pentruca în încetineala discuţiei obişnute discernarea aceasta nu poate fi făcută, am atribuit fiecăruia acelaş plan spiritual şi mi-am închipuit discuţia ca pe o vale obligatorie în care fiinţele coboară [2]) pentru a se întîlni cu celelalte, aceasta neputîndu-se în vîrfurile de ameţitoare înălţimi ale gîndirii personale, reluate numai după ce discuţia s'a terminat şi fiecare reintră în sine ca într'un ascensor ducînd despre ceilalţi imaginile falşe cari le fusese impuse jos [3]).

Dar mă răzvrătesc impotriva acestui procedeu, vreau o desfiinţare a lui, vreau posibilitatea de a veni la întâlnire cu laturile noaste cele mai generoase, posibilitatea de a ne contopi într'un plan neviciat de nici una din formulele codurilor de maniere. Trosnesc între degete ca pe nişte biete păpuşi de celuloid toate convenienţele, toate subtilităţile cari mi-ar denatura planul primar. Gasesc ignobil şi mă feresc ca de un început de anchiloză spirituală să am la 23 de ani o anticameră în faţa sufletului în care să las să se aştepte, afectînd că sînt ocupat înauntru şi în realitate spionînd prin perde'e faţa noilor sosiţi. Deîndată ce o preocupare se isca în mine, o mărturisesc simplu, firesc, neuzînd de nici un procedeu de speculare sau de punere în scenă e simpatiei.

Din dinamica acestei sinceităţi fără echivocuri, mărturisesc preocuparea stîrnită de apariţia voastră în grup, în toamna trecută, ca o neprevăzuta recolta a adolescenţei. In cadru de citadin vertiginos şi rapace al tipografiei Bercovici, unde fiinţa lui umilă circulă ca un memento al veşnicu'ui efort şi unde zeţarul Weiss aplecat transfigurat peste regal culege poemul ca şi cum ar fuma opium, cu o pasiune care încălzeşte plumbul şi face să treaca prin el un fluid care nu dezminte cîtuşi de puţin pe acela din pagina al poetului ; v'am văzut venind din străzi lăturalnice ca nişte lupi tineri şi cu o imperceptibila emoţie am strîns pe rînd degetele trandafirii — şi în ce măsură geniale ? — ale pictorului Perahim, mîna de gesturi razvratite ale lui Aureliu Baranga, căldura prelungită din aceia a lui Gherasim Luca şi a celeilalte apariţii vrăjite, nedormitul Sesto Pals. Veneaţi aduşi de un flux al sîngelui pe care aţi ştiut să-l prindeţi la timp şi astfel adolescenţa vi s'a aşezat dintr'odată sub clopotul de sticlă, luminos, al poemului. In inima voastră ca într'un acvarium au început să se vadă urcînd peştii neliniştii, rechinii spaimei, fiecare poem în plus e tumultos ca o fotografie de funduri submarine şi apăsarea mea deasupra lor e dintre cele mai atente şi mai preferenţiale.

Socotesc o delectare de o comoditate care mi-o interzice aceia de a-mi avea autorul preferat printre scriitorii consacraţi şi o las în seama cititorilor marilor edituri. E din linia unor multiple laşităţi espectativa faţă de noul poet, aşteptarea unei confirmări din partea altora, lipsa curajului de a admira la apariţie un nume, pentru a-l adopta apoi pe acelaş cînd după un număr de ani citirea lui ar deveni o marcă de sensibilitate. Şi e una din marile minciuni aceia că timpul pe care îl depune poetul dela debut pînă la consacrare îi desăvîrşeşte talentul. Din contră i-l toceşte i-l scade, i-l apropie de nivelul comun şi astfel i-l face să fie acceptat [4]). Nici una din viitoarele voastre isbutiri n'are să poată cuprinde în ea atîta eveniment cît publicarea primului poem care înseamnă primul conflict cu familia şi cu voi înşivă, prima abdicare dela o serie de privilegii pe cari le-aţi fi avut altfel, primul sacrificiu dintr'o linie care va urma, şi pentru toate acestea, privirile pot ridica uneori prin carne simbolul unor arcade tăiate în gresie. Presimt cerul de deasupra voastră sfîşiat de culorile tragediei, un scrîşnet vă este ferecat în glas şi aţi trecut pe lîngă el fără să-l băgaţi ca pe lîngă culcuşul unui şarpe. Cîndva, cînd veţi intra într'un canal fără întoarceri, se va ridica în urma voastră şi vă va împinge

---

1) Exerciţiu se cheamă maleabilitate, putinţă de a te adapta la mediu, dar eu îl etichetez c. şi îl clasez în linia acelor infame procedeie condiţionînd acceptarea de o prezentare într'un fel care să nu depăşească prea cu mult mediocrul.

2) Nu e vorba aici de acea discuţie intelectualistă, în care spiritele livreşti vorbesc comod şi cu preţiozitate despre o problemă oarecare, căţărîndu-se cu o acrobaţie de salon din replică în replică pînă la o culme de artificiu, ci e dorinţa unei discuţii în delir, o discuţie bîntuită de spaime, de ravagii spirituale, topind fiinţele într'o problemă arsă de flăcări autentice, făcînd ca existenţa unui grup să însemne un permanent şi sfîşietor semn de întrebare pus Universului.

3) E caracteristica sfîrşiturilor de reuniuni cînd fiecare pleacă ducînd convingerea genialităţii sale şi a nulităţii tuturor celorlalţi.

4) De cîţiva ani a început să fie admirat şi prin famili un Arghezi standarlizat. Unui Cocteau desuet din *Opium* d-l Aderca îi închină un foileton de încîntări în „Adevărul". Insuşi d-sa a început să fie admirat ca „îndrăzneţ" şi totuşi, dela *Omul Descompus* şi *Femeia cu carnea albă* cît a fost de descendentă diagrama îndrăznelii d-sale. Rămîn la o parte aceia cari îl consideră pe d-l Minulescu, autor de avangardă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

corneliu michailescu PICTURĂ

mereu înainte într'o măcinare a fiinţei deasupra paginilor. In eprubete secrete am făcut culturi din poemele voastre şi le-am analizat: în fiecare s'a dovedit stigmatul unui bacil care nu se desminte niciodată. Adolescenţa voastră se traduce în gesturi cari obsedează ca mimica actorilor din dramele de groază şi pe ochiul meu puţin metalic înscriţi unul dintre cele mai halucinante capitole [5]).

Şi cîtă turburare a glasului aduce rostirea numelor voastre cu totul pure, neamestecate în nici un compromis sau cedare faţa de ele înşişi, pentru mine mult mai preţioase decît a oricărea dintre scriitorii noştri existenţi. Ştiu deacum cine este Camil sau Cezar Petrescu [6]), cunosc locul pe care îl ocupă în literatură, ştiu că ar putea să mai scrie *încă* o carte — o foarte valoroasă contribuţie la.. etc.. etc. — şi tocmai deaceia au fost eliminaţi din orbita oricărei atenţii, care se îndreaptă cu totul înspre voi.

Pentru că numele vostru care vă aparţine în întregime, de care nici un critic sau revistă literară nu şi-a legat povara vre-unei speranţe vă permite o mobilitate de acţiune pe care nimeni dela noi nu o mai are şi singura dela care ar putea veni surpriza unei izbînzi cu virtuţile cutezanţei. E fatal ca de îndată ce o gravă autoritate literară şi-ar formula pronosticul asupra unui proaspăt venit, o sudoare să se producă pe coloana vertrebală a acestuia: Teama de a nu călca alături, de a nu dezice cele sus citate, o prudenţă de fecioară îi va întovărăşi acţiunile şi din reticenţele acestea, niciodată nu va putea veni dezlănţuirea de puhoaie cari odată cu ele ar duce din fiinţă în pagină o imagine viabilă a celor petrecute înăuntru. Sînt o seamă de tineri cari prin situarea lor în jurul unor personaje cu caracter de astru central şi prin asimilarea opiniilor emise de aceştia despre ei, şi-au anihilat toate resursele, şi-au otrăvit toţi mugurii pe cale să înflorească, iar activitatea lor viitoare poartă de pe acuma pecetea inutilităţii.

Numai acei cari vor rezista la ispita cadrelor de valorificări momentane şi nu se vor grabi să-şi vîndă haitele din ei pentru panglica unei medalii de sfîrşit de an, vor păstra sub frunte şi în peniţă o tensiune care îi va menţine într'un permanent conflict cu ei înşişi şi nu-i va lăsa să eşueze în lamentabil. Pentru aceasta, va trebui un permanent război cu numele vostru interzicerea de a vă teroriza, de a vă face dela un timp impresia unui pahar de cleştar pe care ar trebui să-l luaţi deasupra capului. Nu cunosc cursă de muşte mai plină de ei pentru destinul tinerilor autori, decît propriul lor nume. La început, cînd apariţia se face într'o indiferenţă echivalînd anonimatul, îndrăsneala e o funcţie firească şi nu necesită nici un efort, nici o credinţă care s-o susţină. Dar paralel cu o frecvenţă de menţiuni, doza ei începe să scadă şi autorul *devine prizonierul numelui său,* pentru o reputaţie oare care jertfindu-şi orice instict de revoltă, desfiinţîndu-se, acceptînd să ia loc în turmă. Nu am pretenţia ca la trei zeci şi cinci de ani scriitorul să fie tot atît de zgomotos cît la două zeci, dar am pretenţia *să nu se aşeze,* să nu ia *o atitudine domestică* în faţa turburătoarelor probleme pe care le presupune existenţa, aş vrea şi pentru noi exemplul unui neastîmpărat al maturităţii, de talia lui Giovanni Papini.

Pentru spiritul nostru agitat, literatura de confort care se face în Romînia nu poate fi decît o ultragiere şi o insultă. E un cer prea aspru şi prea răvăşit în noi pentru a-l mai putea satisface acele opere ale căror merite ar fi contribuţia adusă unor valori existente, din contră, aceste le anihilează principial, posedăm cu îndîrjire o puternică dorinţă de altceva, de o apariţie care să nu fie contribuţie, ci răsturnare [7]).

---

[5]) Vă iubesc.

[6]) sau acela care a exploatat infam adolescenţa prezentînd-o în borcane de dulceaţă, iar de curînd vorbind pe neaşteptate la Radio, mi-a spurcat difuzorul: Ionel Teodoreanu. Pentru acestea îşi va lua pedeapsa cînd mă voi face mare şi îl voi boxa şi voi scrie eu o carte despre adolescenţă.

[7]) Cine poate spune că opera lui Eminescu o fost o „contribuţie" la lirica de dinaintea lui? Şi la fel în ce măsură au fost contribuţii operile lui Rimbaud, Pöe şi a celorlalţi din aceiaş linie? Ar trebui cîteva placarde în atenţia scriitorilor: „Feriţi-vă de a aduce contribuţii".

Trăim o existenţă sfişiată de preocupări şi viziuni pe care nu le regăsim reprezentate în nici una din poeziile, romanele, studiile ce ne sînt oferite ca exemplu. Şi nu renunţăm la dreptul de a le afirma în felul în care le consumăm.

Scriem nu pentru că vrem să ajungem scriitori ci pentrucă suntem condamnaţi să scriem, aşa cum am fi condamnaţi la nebunie, la sinucidere.

Pretindem că imaginea pe care o avem pe retina e adevărată — e adevărată fiindcă arde — şi vrem o revizuire a conştiinţelor cu privire la noi. Posedăm trăsnetele cîtorva întrebări care vor zdruncina siguranţa acelor îndrumători senili emiţînd generoşi soluţii pentru o tinereţe ale cărei vine le cunosc pipăite printr'un deget de sensibilitatea copitei. In polida conduitei pe cari ne-o recomandă ca izbăvitoare, o altă tragedie gîlgîie în noi şi n'o poate stăvili nici una din soluţiile de împăcare cu lumea, cari ori cît s'ar pretinde idealistice şi metafizice n'au ca raţiune de cît tot eliminatele principiale, considerente de ordin practic [8]).

Dar sîntem cîţiva pentru cari accidentul apariţiei în această existenţă nu înseamnă o afacere, nedumerirea şi revolta faţă de Univers şi faţă de noi înşine nu o vom schimba pe moneta niciunui sistem care s'ar oferi să ne integreze

Noi încă nu ne-am desmeticit din catastrofa care a fost intrarea noastră în viaţă şi trăind în spaima aceleia care va fi sfîrşitul, nu avem timp să ne plasăm în nici una din organizaţiile planetei [9]), nu avem timp decît să punem cîteva semne de întrebare universului, să trimetem cîteva strigăte în veşnicie [10]), palizi, în panică, dezorientaţi, ca nişte condamnaţi pe platforma unui eşafod [11]).

geo **bogza**

8) In sensul acesta nu cunosc speţă mai joasă ca a profesorilor de filozofie şi a teoreticianilor de idealuri colective. Profesorii de filozofia fac parte dintr'un sistem care îi pune în imobilitate să se agite, să se turbure pînă la dezastru de vre-o preocupare asupra lumii. Profesorii de filozofie au mai întîi nevoie de reputaţie, au fete pe cari vor să şi le mărite, au superiori pe cari trebuie să-i menajeze şi din acest ospăţ onctuos al vieţii, gîndirea lor nu va putea eşi decît cu finalitatea de satisfacţii a excrementului.

9) Suntem chinuitor de integraţi în propiile noastre oase, sîntem prizonierii atmosferii şi ai sistemului solar, de ce să subordonăm aceste cataclisme biologice unor meschine organizaţii de artificiu ?

10) Ion Călugăru : strigăte în veşnicie.

11) Toate acestea nu-s literatură ci un tribut veridic pe care îl plătim dezastrului din noi. Şi frazele de mai sus vor fi autentificate la un tribunal al tragediei, în ziua în care drama la care sîntem predestinaţi, se va împlini. fiindcă o întîlnire şi o plecare la braţ cu steaua noastră neagră, e inevitabilă.

D E C L A R A Ţ I E

Aşi fi renunţat la aceste crime banale, în schimbul unor fapte mari. Aşi fi aruncat poduri în aier, aşi fi provocat catastrofe şi deraieri de trenuri, aşi fi aprins incendii uriaşe, aşi fi aruncat bombe în marele magazine.

peter **kürten**

MARGARETA STERIAN: O impulsivă şi o meditativă. Îşi impune un cadru intunecos din care irump tonuri calde frămîntate din profunzimi. Simplitatea de expunere e o armă firească netrecută prin sita unei disciplinе scolastice.

A C C I D E N T R E T R A I T

Zăpadă, cît te-am iubit zăpadă,
cît te-am crezut frumoasă privită prin ferești
cît ți-am zîmbit în fapte și în prelungiri,
dar ai fost rea zăpadă și m'ai durut
cît de înalt și ce colțuros era piscul
și cum apunea luna pentru ultima oară
și cum mă gîndeam: deacum totul s'a sfîrșit
cînd dedesupt prăpastia, făcea să-mi plesnească inima
și tu mă dureai în ochi, mă dureai în vis
mă dureai în suspin
și cum am plîns cu mîinele prinse de rădăcini
și cum mă gîndeam: dacă scap viața mea
are să fie altfel
tu, zăpadă, pe care te iubisem
de ce mi-ai adus aminte că în viață am rîs
cînd poate în clipa aceia alții erau ca mine acum
cît de amar a fost plînsul și cum s'au de-
sfăcut degetele de pe rădăcini
prăpastia era acolo și ce negru s'a făcut și
cum a vîjîit
am rîs zăpadă? am hohotit zăpadă? am urlat zăpadă?
unde sînt oasele mele, unde e sîngele meu, unde e
viața mea zăpadă?
zăpadă, cît te-am iubit zăpadă!

andré **far**

margareta **sterian** — CEAIUL

UN CUVÎNT PENTRU MÎINE

Ori de cîte ori am avut prilejul să urmăresc scrisul purtătorilor de cuvînt ai picturii moderne (şi mai ales ai arhitecturii), am regăsit acea dorinţă de creaţiune colectivă specifică epocii, aşa precum a fost în vremea architecturii gotice.

Saltul artei moderne, salt aparent, pentrucă subteran există legături ce permit urmărirea evoluţiei-Greco Cézanne-a ţinut să individualizeze manifestările pictorilor, ori cît s'ar părea de paradoxal acest amănunt.

Creiarea unei arte colective, în care în primul plan îşi găsea loc invenţia individuală, indiferent de forma comună adoptată, s'a dovedit a fi o imposibilitate şi formidabilă sguduire ce ne-a făcut să trăim modernismul—expresionismul, cubismul, abstracţionimul şi toate celelalte—nu face decît să confirme susţinerea mea.

Ne regăsim astăzi după aproape 25 de ani, posesori ai unor bogăţii artistice picturale izvorîte dintr'o conştiinţă artistică ce s'a voit colectivă, dar ce s'a dovedit, în toată manifestarea ei individuală.

Intr'adevăr, ignorarea completă a naturii a permis fiecărui pictor invenţii personale. Subiectivul s'a lămurit ca element de planul întîi. Şi în acest chip, pictura modernă şi-a ales drept zodie individualismul.

Nu vreau să spun că în efortul comun al pictorilor dela 1905 pînă astăzi, se oglindeşte o înfrîngere.

Nu asta mi-este intenţia. Ce'ace vreau să notez aici, este doar schimbarea pe care o intrevăd în creaţiunile recente d'n Franţa şi Germania şi în bună parte şi la noi.

Faptul că „arta nu are nici o legătură cu natura", crez adoptat de modernişti, a influenţat într'atît pictura, încît la un moment dat ne-am trezit loviţi de o criză a subiectelor. Oricît de bogată s'a dovedit a fi vegetaţia sufletească a generaţiei pictorilor moderni, totuşi a venit clipa cînd cei mai bine înzestraţi nu au mai găsit filonul de platină al inspiraţiei. Modernismul riscă să cadă, precum toate manifestările omeneşti insuficient alimentate, în manieră.

Deaici ofensiva pornită contra picturii moderne şi aparenta dispariţie a elanului creator.

Oricît au incercat cei interesaţi să ascundă criza, fenomenul nu scăpat ochilor deprinşi să descopere şi să cerceteze.

Pus sub observaţie, fenomenul s'a dovedit a fi real şi de ce n'am spune-o, în ciuda faptului că se dorea „fenomen", explicabil.

Sub greaua povară a lipsei de elemente de inspiraţie, fenomenul a simţit nevoia unei revizuiri. Astfel natura, sau mai exact elementele exterioare îşi recapătă primul loc şi fără să se poată numi naturalism, aceste elemente se vor regăsi în actuala şi apropiat viitoarea manifestare a picturii.

Noul „naturalism" se va resimţi de miraculosul aport adus de pictura constructivistă, abstractă, expresionistă, etc. şi dacă încă nu mă fixez asupra denumiri', înclin să cred că se va prezenta sub forma unei rezultante de individualism şi colectivism.

Oricît ar retrăi în noua manifestare subiectivele legi ale modernismului, vom regăsi, fără dificultate, neindividualele reprezentări ale elementelor exterioare, *aşa cum le găsim în spaţiu*.

In Franţa mai întîi, aşa cum am notat mai sus, „literarul, complexul, epatarea" fac loc simplicităţii, onestităţii, sincerităţii.

Şi în Germania primele semne ale schimbării apar deşi încă unii se tem să apară naturali de teama acelui „delict" creat de modernişti, obişnuiţi să vadă în fiecare tablou legat de arta veche, act de pompierism în linia artistică, un act criminal, în linia socială.

La noi, aceleaş semne se manifestă în creaţia artistică a moderniştilor.

■

Am notat cele de mai sus după ce am urmărit în ultima vreme actele de creaţie ale unor autentici modernişti ca Marcel Iancu, M. H. Maxy şi Corneliu Michailescu. Ţin să subliniez că ultimile manifestări ale pictorului Marcel Iancu fiindu-mi necunoscute, nu m'am orientat decît după portretul d-nei C. expus la Salonul Oficial. O pînză din care nu am reţinut pentru susţinerea celor de mai sus prea multe puncte de sprijin. E vorba doar de un portret.

Un prilej de a reveni, va fi momentul în care mă voi documenta mai de aproape asupra ultimelor lucrări ale D-lui Marcel Iancu.

D-l Corneliu Michailescu în cele două pînze dela Salon, Acorduri în oranj şi Simfonie în galben, încă nu îndrăzneşte să se prezinte complect deslegat de trecut. Sînt însă semne în aceste tablouri că schimbarea nu va întîrzia..

M. H. Maxy s'a prezentat cu desenuri risipite în ultima vreme în o serie de volume, dintre care cel mai recent e „Echinox arbitrar" de d. Saşa Pană. In plus două pînze—No. 132 Incrustaţii în peisaj şi No. 31 arbitrar intitulată Povestea feţii, de către juriu. Cea de a doua este vizibil legată de curentul suprarealist. In schimb prima, Incrustaţii în peisaj prezintă puternice elemente de sprijin în favoarea teoriei mele.

M. H. Maxy a încercat în noua lui manifestare o revizuire a valorilor picturale în senzul amintit de noi mai sus.

Sînt bucuros că am prilejul să notez *cel dintîi* fenomenul şi să mă socot mulţămit de a fi găsit manifestarea la pictorii de stînga, la pictorii ce nu ezită să-şi continue cercetările, deşi au dat picturii atîtea puncte de sprijin noi.

Peste toate armele bine îngrijite de care s'a servit în marea bătălie a modernismului, M. H. Maxy n'a ezitat să svîrle primul bulgăr, din care răsare aidoma unei ciudate flori, noua plantă.

b. florian

REPORTAJUL PUR

Reporterul îşi plimbă ochiul ca pe un obiectiv cinematografic şi după o recoltă de fapte, developarea o face căutînd imaginilor echivalenţe în vocabular, prefăcînd totul în cuvinte, într'un proces care reluat apoi de cititor să-i poată ridica acestuia întregul film din nou prefăcut în imagini Spre deosebire de poet care *inventează* graţie unei apropieri neprăvăzute a cuvintelor, făcînd să ţîşnească între sensul lor fructul cu savoarea inedităului, reporterul *imaginează* în cuvînt imagini deja existente, apărute în afară, indiferent de intervenţia cuvintelor. Deaceia o latură a lui a fi *conştiinciozitatea observaţiei*. Dar reportajele organizate ale marilor gazete *scapă* de obicei tocmai seria de împrejurări cari ar putea constitui obiectul lor cel mai propriu, relatarea unor fapte noi, născute din multiplicitatea de posibilităţi a raporturilor dintre oameni şi oameni şi dintre lucruri: situaţii de esenţa truvaiurilor cinematografice, un gest, o atitudine, concentrînd în ele nodul psihologic al unei acţiuni în curs de desfăşurare.

Dimineaţă de toamnă. Strada general Angelescu. Pustie. Spitalul Militar. Porţile deschise de pereţi. Cîndva, prin deschizătura lor cea largă, pe unde deobicei merg trăsurile începe să păşească înăuntru, o femeie bătrînă, abătută, cu cîteva luminări în mînă Dar pentru trupul ei şovăielnic, porţile s'au arătat dintr'odată prea mari şi cu disproporţia aceasta de volume ţipa o desnădejde mai chinuitoare decît în orice discurs funebru, iar sentimentul morţii a trecut prin mine concentrat ca un trăsnet.

Relatarea unor astfel de truvaiuri ale străzii, ar creia o literatură concentrată, rapidă, de esenţe şi s'ar putea numi reportajul pur.

Ora 9 seara Remorca tramvaiului 14, cursa spre Cotroceni-Vagonul elegant, din cele cu uşă la mijloc. Taxatorul tînăr. Rezemat de perete Zîmbind undeva în gol Un zîmbet continu ca o efervescenţă a buzelor. Îşi zîmbeşte sieşi şi evident unei fapte care i se desfăşura în minte. „Poate îşi reaminteşte vre'un chef...." Atunci tramvaiul s'a oprit la podul Elefterie Fără să se deslipească de perete, taxatorul a aruncat *o privire*, o anumită privire, de spaimă, de complicitate, de nuanţe pasionale, spre uşă. Era evident că temea urcarea vreunui pasager căruia trebuia să-i dea bilet Reveria i-ar fi fost întreruptă. Nu s'a urcat nimeni. Tramvaiul a plecat. Taxatorul şi-a continuat ritmica buzelor. Acum ştiam în mintea lui se desfăşura o scenă erotică. Privirea de nemulţămire din staţie nu avusese nimic din plictiseala privirii slujbaşului care se vede deranjat, din contră, fusese repede, nervoasă, de pradă, întru totul privirea celor cari pregătindu-se pentru o aventură sexuală, întîlnesc o împrejurare de care temîndu-se că i-ar putea stăvili se feresc cu o nemulţămire astfel exteriorizată.

Mecanica reportajului pur e deobicei retrospectivă Asişti evenimentele fără să le sezizezi particularitatea şi după o trecere de zile sau de ani, ele se desfac de toate celelalte, rămîn singure ca nişte stînci, într'o perspectivă care le reliefează semnificaţia făcîndu-le preţioase ca pe nişte bijuterii ale amintirii. Retrăirea lor dă un film de truvaiuri al cărui operator ai fost inconştient

Studio UNU va acorda o largă atenţie reportajului pur şi în numerile viitoare va publica alte pelicule.

andré far

A C V A R I U M

ARAGON: *La peinture au défi* avec 23 reproductions de papiers collés et collages par Arp, Braque, Dali, Derain, Duchamp, Ernst, Lissitsky, Magritte, Man-Ray. Mirò, Picabia, Picasso, Rodtchenko, Tanguy. Traducem mai jos un fragment — și vor urma și în numărul viitor — sub titlul PICTURA LA ZID.

„Vă uimesc, pe voi scamatoriile ce se atribuie prestidigitatorului din Nazaret? Să se schimbe apa în vin, va avea fără îndoială totdeauna mai mult succes decît operațiunea contrarie. Dar cum totul e sărac în această poezie care are drept trișcă un potir și drept refren un tunet inutil al Domnului! De îndată ce imaginația omenească se îndreaptă aiurea, cum totul e mai mare, mai monstruos, mai vecin cu miracolul. Coiful care coboară în curtea castelului de Otranta este singur destul de mare pentru a ascunde în umbra sa toată meschina mașinărie a Golgotei. Aceasta spus, se poate vorbi de miracol:

Ceiace caracterizează miracolul, ceiace face să strige miracolul, această calitate a minunatului, e fără îndoială puțin surpriza, cum s'a vrut slab semnala. Dar e mult mai mult, în toate senzurile ce se pot da acestui cuvînt, o extraordioară dezorientare [1]). Morții dezorientați de mormînt, giganții derutați prin talie, silfele de ușurință, trandafirii de anotimp. Miracolul e o dezordine neașteptată, o disproporție surprinzătoare. Și în această privință el este negarea realului și dacă devine odată primit miracol, împăcarea realului și a miraculosului. Astfel stabilit noul raport al suprarealității, de o mie de ori definit, și totdeauna diferit definibil, această linie reală care unește toate imaginile virtuale ce ne înconjoară. Au trebuit spuse toate cele precedente pentru a putea începe vorba de un mers al suprarealismului din zilele noastre, pentru a face auzită însemnătatea generală a unei întreprinderi care se prezintă de aproape, într'un fel atît de particular, artistic și de pildă pictural, ca o reflexie tehnică.

E curios că aproape nimeni nu pare să fi dat atenție unei ocupațiuni ciudate, a cărei consecințe nu sînt încă toate apreciabile și căreia s'au dedat în ultimul timp cîțiva oameni într'un mod sistematic și care amintește mai mult operațile magiei decît celc ale picturii. Pe lîngă că pune în joc personalitatea, talentul, proprietatea artistică, și tot felul de idei cari încălzeau fără bănuială picioarele lor liniștite în creierele cretinizate. Vreau să vorbesc despre ceiace se numește pentru a simplifica *lipirea*, deși întrebuințarea cleiului nu este decît una din caracteristicele acestei operațiuni, și încă nu o caracteristică esențială".

SIGMUND FREUD: *Délire et rêve.*
CHAR: *Le tombeau des Secrets* (poèmes).
BRETON, CHAR, ELUARD: *Ralentir Travaux* (poèmes).
NAVILLE: *Les reines de la main gauche.*
MAX ERNST: *Histoire naturelle* (34 Planches)
TRISTAN TZARA: *L'arbre des voyageurs* (poèmes).
G. LIMBOUR: *L'illustre cheval blanc* — N. R F.
JEAN DESBORDES: *Les tragediens* — Grasset
PHILIPPE SOUPAULT: *Charlot* — Ed. Plon.
FRED PASLAY: *Al. Capone le Balafré* — Au Sans pareil.

PRIMITE:

RADICAL: Anul III No- 14 15. Apare din perseverența și sacrificiul poetului Const. Nisipeanu.

PAUL STERIAN: Acatist. — Poeme.

N. D. COCEA: Vinul de viață lungă. — Editura Cultura Națională. 1931.

TUDOR ARGHEZI: Flori de mucigai — Editura Cultura Națională. 1931.

JACQUES G. COSTIN: *Exerciții pentru mîna dreaptă și Don Quichotte. Un portret inedit al autorului și 6 desene.*

O carte de inteligență adresîndu-se astfel unei anumite categorii de cititori. Am silabisit odată, de două ori *abecedarul* — ne-a plăcut mai mult — e acolo un umor care amuză cu claritate, serios. Dar și șarja e pe alocuri prezentă. E un abecedar realizat artisticește, deși numai această calitate ar fi suficientă ca întreaga carte să ne repugne ca tot ce e realizare, ca tot ce e izbutire. Am urcat și coborît *diez și becar.* Echivocul imagist e adesea căutat și prins în pagină cu acul din insectare, cu îndeletnicire de tehnician. Am memorizat, precum se cuvine cu Istoria, *de viris ilustribus* și urmașilor am păstrat să învețe *fabulele regretatului Lafontaine cu moralitatea restabilită.*

Le-am degustat cu un rîs discret așa cum desigur și prietenul Costin cînd le-a scris sau cînd le scolea, să le revadă, din casa Fichet. Jacque G. Costin descinde fără să coboare, treptele răsturnate ale logicei lui Urmuz, ale absurdului. Iar o clasare a celor din școala lui Urmuz: a celor cari au suferit contagiul cunoscîndu-l și auzindu-l cîtind prin 1916 la Capșa, pe *Gayk* sau *Plecarea în străinătate* — J. G. Costin — al celor cari au o aparentă asemănare cu Urmuz dar o personalitate tranșantă — Moldov — și a imitatorilor obraznici porniți dela pastișa din farsă, va fi făcută la timpul cuvenit în UNU. Am mai promis-o.

Fraza *Exercițiilor* e lapidară; definiții de intelectual. Trenul *are totuși o voință de FIER. Cînd se înapoiază merge tot înainte. Și o ideie fixă: să nu iasă din linie. La curbă face morală — se apleacă înăuntru.* Coșarul *e șeful unei bande negre tolerate de autorități.* Pianul *e o rămășiță preistorică din specia Mastodont. Și-a păstrat coada și trei picioare. Poartă dantură falșă perfect armonică.* Sau, cerul de pămînt *de fapt nu e tocmai departe: O rază de soare.* Calamburul cu aparențe paralologice *: mai bine cu un măgar la munte, decît cu un deștept.*

Pentru reîntinerirea fabulelor, Lafontaine e urcat elegant într'un pom și apoi după morala unui anume popor, scuturat: prin cădere condamnîndu-se singur la transformare în friptură pentru urmași. Ambiția broaștei e morală, greierul trebuie să cînte numai, furnica-i egoistă, deci imorală.

Peste tot radiază lobul inventiv al autorului, care în ultimele 36 de pagini se hotărăște pentru stilul și spiritul lui Cervantes și pornește de pe soclul gloriei oficiale, statua ecvestră a lui Don Quichotte spre noi aventuri. Dar fără Pança. Deci fără umbră. Interpretările absurde ale eroului lui Cervantes trebuiau să-și găsească contingențe în spiritul lui Costin, care e mai mult proiectarea acestui spirit pe lac. Deaceia d-sa va putea oricît face acrobații pe cap fără să sufere vertigii La prima lectură a lui Don Quichotte, ne-a plăcut umorul din stilul personajului; la a doua, umorul din situația cuvintelor.

Din abecedar, *Boul* a obținut nota 10 și dreptul de afișare în UNU.

Se ocupă cu introspecțiunea.
De fapt speculează mai mult ideile furajere.
Face și pe distratul: ți se uită în ochi și gîndește aiurea.
Din timiditate rumegă mereu un răspuns întîrziat.
Mai rumegă și un plan pentru recolta viitoare.
Totuși destul de resemnat: suportă cu tărie propriul lui nume.
E tăiat din cauza pericolului pe care-l prezintă coarnele.
In societate servește ca exemplu și ca talpă.
Intreține relații foarte întinse: a avut o chestiune personală cu broasca umflată. A primit să stea în intimitatea oului de furat. Mecena național: pozează pentru grigorești.
Agricultor în orele libere, îngrașă pămîntul. In raport cu taurul, e pur și simplu o vacă. Iar după mamă e supus elvețian.

Pisicile D-nei Milița Pătrașcu le mîngîiem. Sînt poate cele trei grații. Dar sînt și *lipsite de caracter, după ce fură se spală pe mîini.* Portretul și cele cinci desene ale lui Marcel Iancu, ale plinului de inspirație Marcel Iancu, EMOȚIONEAZĂ. Fiecare desen adaugă o nouă virtute plasticei d-sale.

Saşa Pană

In editura UNU au apărut în luna Aprilie:

MADDA HOLDA: *Cărți de vizită.* Tiraj limitat 50 exemplare afară din comerț.

SAȘA PANĂ: *Echinox arbitrar.* Coperta și desene inedite de M. H. Maxy. Tiraj 150 exemplare din care 50 afară din comerț. De procurat la librăriile Alcalay, Socec, Hasefer, Carol Segal, Cartea Românească și la autor (Str. G-ral Angelescu 163). Lei 80.

Intr'un tiraj limitat la numărul literelor alfabetului, editura *UNU* va publica în cursul acestei luni INVITAȚIE LA BAL, poeme (1924—1926) de Ilarie Voronca. Volumul 100 lei. In subscripție la editură.

unu apare sub conducerea unui comitet în prima duminecă a fiecării luni. girant responsabil: semnatarul fiecărui articol.

1) Suprarealitatea va fi dealtfel funcție de voința de dezorientarea noastră de tot (André Breton; „Avis au lecteur" de La Femme 100 tête).

BIBLIOTECA UNIVERSITĂȚII REGELE FERDINAND I CLUJ